

Relats i Propostes de les:

5 trobades comunitàries fetes pels volts del Sorreigs

Sant Agustí de Lluçanès
Sant Bartomeu del Grau
Sant Boi de Lluçanès
Santa Cecília de Voltregà
Sobremunt

Maig-Juny, 2022

Impulsat pel Consorci del Lluçanès:
Amb el suport financer de la Diputació de Barcelona
Disseny, facilitació i implementació:

Consorci del
LLUÇANÈS

Index de Continguts

Ús del llenguatge inclusiu.....	2
1. Introducció.....	3
2. Relats pels volts de la Riera.....	4
3. Reptes principals identificats relacionats amb la Riera de Sorreigs.....	8
4. Propostes identificades a cada poble.....	10
5. Properes Passes.....	12

Ús del llenguatge inclusiu

En la redacció d'aquest document, la cooperativa Resilience.Earth i Anigami Experiències, utilitzen un llenguatge inclusiu, seguint les directrius de l'enfocament basat en el gènere i en els drets humans (EBGiDH). És per aquest motiu que el present informe s'escriu utilitzant principalment paraules en gènere neutre i parlant de «persones». L'ús del llenguatge inclusiu surt d'un compromís per a contribuir a la construcció de l'equitat de gènere, entre altres equitats¹.

¹ Els "Big Eight" identificadors socials són: habilitat; edat; etnicitat; gènere; raça; religió; orientació sexual; i estatus socioeconòmic. Al 2017, l'associació nacional d'escoles independents dels Estats Units (NAIS) va ampliar aquesta llista original, amb els següents identificadors: imatge corporal; nivell educatiu assolit; nivell social/acadèmic assolit; origen familiar; construcció familiar; origen geogràfic/regional; idioma(es); estil d'aprenentatge; creences (polítiques, socials, religioses), globalisme/internacionalisme.

1. Introducció

El passat mes de març va iniciar a una petita part del Lluçanés un procés participatiu sobre la Riera de Sorreigs. Un procés que va néixer d'un moment en el que, després de la Covid-19 la Riera de Sorreigs va patir una etapa de sobre freqüentació que va preocupar a part de la població que vivia en les contrades.

Per aquest motiu, es va decidir impulsar el procés participatiu "Sorreigs, una mirada al futur" com a oportunitat preventiva de decidir, de forma col·lectiva com actuar en un possible moment d'emergència, però també, de desenvolupar una estratègia a escala comunitària sobre la gestió d'aquest bonic espai natural ple d'històries, llegendes i biodiversitat.

Durant els mesos de maig a juny, van tenir lloc a diversos pobles dels volts de la Riera de Sorreigs un conjunt de trobades amb l'objectiu d'indagar més i anar a més a fons entorn al relat de cada poble i també, als reptes emergents i propostes entorn a la Riera de Sorreigs. Aquest document és un recull de que es va parlar en aquestes trobades, en format anàlisi de patrons compartits.

En total van participar prop de 60 persones en les trobades a cada comunitat, i unes 60 persones a la trobada que va tenir lloc a Sant Boi, com a tret de sortida del procés participatiu. Durant el procés participatiu també es van socialitzar a la població unes enquestes, les quals van ser respostes per 118 persones.

Recull de participació.

- 1ra trobada participativa a Sant Boi: 60 persones (aprox.).
- Sobremunt: 22 persones.
- Sant Bartomeu del Grau: 18 persones.
- Santa Cecília: 14 persones.
- Sant Agustí: 3 persones.
- Sant Boi: 3 persones.
- Respostes enquestes: 120 persones.

Fins el moment, s'han vinculat en el procés participatiu un total de 200 persones. Un nombre que significa l'11% de la població desitjat. L'11%, estadistes i analistes, comparteixen que és el percentatge necessari que es necessita de massa crítica per catalitzar un canvi en un territori concret.

2. Relats pels volts de la Riera

2.1. Sant Agustí

La Riera hi neix entre dues fonts: la Font Jordana i la Font del Planet. En èpoques de sequera o baixa pluviometria s'eixuguen, però després de pluges l'aigua en brolla fent un sifó d'un metre d'alçada. El cabal de la riera va baixar molt després que fessin els pous de Vila Seca dels quals reben l'aigua de xarxa, tot i que els han promés rebre-la del Ter.

El bosc: Roures i alzines poblaven els boscos originaris, també s'havia plantat molta vinya. Ara els pins i boscos bruts ho aclaparen tot. En Quim afirma que li ha costat molts diners treure el pi de la seva finca i plantar roures.

La pagesia: Tansols queden 4 pagesos a Sant Agustí, l'ofici ha anat minvant. Les vaques de llet ja les van anar traient fa uns anys. Ara queden porcs i vaques de carn. No hi ha relleu generacional. Els poble s'ha anar envellint, és un dels de Catalunya amb més jubilats. Els joves no volen continuar i marxen. Hi ha molta burocràcia, pocs marges de benefici a un risc alt. Les normatives els ofeguen, els tràmits... Amb els anys s'ha hagut d'augmentar la cabana de caps perquè sortissin els números. Cada dia tenen marges més estrets. El preu del pinso, l'abono i el carburant puja mentre el preu del producte fa anys que es manté igual. És un problema de l'administració del país d'europa, s'han carregat la pagesia.

Transició energètica: Al món rural per ara regna el dièsel i la transició serà difícil. No creuen en els parcs solars, s'ha de tendir a l'autonomia de cada habitatge. A l'ajuntament ja s'ha instal·lat la geotèrmia. Cal experimentar amb hidrogen.

Infraestructures: El Lluçanès sempre ha estat descuidat a nivell d'infraestructures. Calen carreteres prou amples per un entorn agrari on la maquinària és cada vegada més grossa. No calen carreteres noves sinó un xic més amples, de 6 metres.

Cooperativisme: Fa uns anys van estar tots els pagesos units entorn de la producció de llet de vaca, però finalment tothom es va anar traient les vaques i la cooperativa es va desfer. Ara hi ha la Taula de Pagès del Lluçanès impulsada des del Consorci, és una bona iniciativa.

Fira de l'hostal del Vilà, 28 de setembre tradició, cultura...

2.2. Sant Bartomeu del Grau

La reunió s'inicia explorant l'origen del poble, l'evolució i els canvis que han marcat els darrers anys.

- Sant Bartomeu és un poble situat en un indret estratègic del **camí ramader que unia la plana de Vic amb el Lluçanès**. I és el segon punt més alt del Lluçanès, amb unes vistes immillorables.
- Tradicionalment, ha estat un poble majoritàriament dedicat a la pagesia fins a l'arribada de la **indústria** als 60 que va transformar el teixit econòmic o l'arribada de les subvencions europees i les macrogranges que van transformar el model agoramader.
- Sant Bartomeu és un poble de ment oberta, amb un fort **vinde amb les tradicions locals** i amb una actitud d'acollida vers la immigració.
- Alguns dels punts forts són la proximitat amb Vic i les bones comunicacions, així com la qualitat de vida que s'hi respira, un **teixit social actiu** i molt vinculat a la festa major i les tradicions locals.
- Uns dels punts flacs que s'han manifestat són la dificultat de trobar feina al poble, la poca implicació dels joves, l'accés a l'habitatge o al sòl industrial i la manca d'un projecte econòmic local.

2.3. Sant Boi del Lluçanès

Les primeres intervencions refereixen a les singularitats de Sant Boi. Les idees principals que apareixen són:

- Un equip de govern molt jove, amb els seus reptes i propòsits propis, que ha permès avançar a Sant Boi cap a un procés de **reconciliació democràtica**.
- Un poble amb molt **serveis municipals**, aconseguits amb l'esforç de la gent i l'ajuntament: escola, guarderia, piscina, depuradora, entre molts altres. Ja que Sant Boi disposa d'aquests serveis, aquests són compartits amb municipis propers.
- **Conservació del casc antic** (p.e. asfalt, empedrat i conservació dels carrers).
- Celebracions al voltant de la **Font de la Prada**, actualment en format de sardanes. Un ritual antic que ve de molts i molts anys enrere.
- Ser un poble rural, amb **coneixement de la flora i fauna del lloc** (sons, olors...) i amb una **cultura pròpia**.

2.4. Santa Cecília de Voltregà

Com a reptes d'actualitat destaquen:

Pèrdua d'oficis relacionats amb el pasturatge i la ramaderia, i com a conseqüència, la pèrdua de manteniment dels boscos i l'augment del risc d'incendi.

Es comenta que la precarietat del sector agroramader fa que l'abandó d'oficis tradicionals (com ara el pastoreig) i finques així com el poc relleu generacional al municipi deixa els boscos bruts i deixats amb un perill d'incendi excessiu. És un tema que preocupa però de gran complexitat a l'hora de proposar solucions. Sembla que les noves generacions no estan interessades en aquest model de negoci molt sacrificat i poc productiu i les polítiques centralistes no comprenen i poc ajuden a combatre aquesta situació.

Es comenta que les polítiques no faciliten la recuperació de masies, pallisses o cabanes per a l'habitatge de joves, que les mateixes famílies tenen dificultats per construir habitatges familiars per allotjar els fills. Caldrien polítiques que facilitessin l'accés a la terra als joves, facilitessin l'accés a l'habitatge, donessin suport al relleu generacional i fomentessin la recuperació d'activitats tradicionals relacionades amb el pasturatge i per tant, amb el manteniment dels boscos més nets i resilients al foc. Es comenta que a nivell de Santa Cecília és complicat tenir incidència política però que potser a nivell de lluçanès o a nivell de mon rural es podria fer pressió al govern central.

Pèrdua de valor del producte local.

Totalment en línia amb el tema anterior, es recull que les normatives no faciliten de matar porc o xais o simplement el comerç de producte local dins dels termes del municipi. que les grans superfícies s'han emportat el comerç. Després d'unes reflexions i en conjuntura amb el punt anterior. Els pocs pagesos o ramaders que queden s'han vist obligats a competir amb les grans explotacions i han anat quedant obsolets com a artesans tradicionals. Les normatives tampoc faciliten l'activitat tradicional de l'autoconsum entre les famílies i els pobles.

També es veu com un tema complex tot que vinculat al tema anterior, en realitat està en mans dels compradors i consumidors decidir sobre els seus proveïdors. Reflexionem sobre el vincle que hi ha en recuperar les activitats i oficis tradicionals així com el relleu generacional que manté els paisatges nets i resilients i l'autoconsum del producte local en lloc del de grans superfícies. L'increment de preu que té el producte local porta altres beneficis comunitaris al territori. Si comprem als nostres productors fomentem que el territori estigui habitat, que les noves generacions es quedin i els boscos estiguin ben cuidats. Podríem fer una cooperativa de consum local? Una agrobotiga? Fomentar l'economia local?

No hi ha un nucli d'interès turístic.

No té un nucli ni uns interès turístic definit i, per tant, a part del restaurant que sempre està ple sense ni cartell, el turisme no aporta valor al territori. Sols queda un allotjament rural en actiu i tampoc hi ha comerç ni botigues.

2.5. Sobremunt

A Sobremunt, comencem el diàleg parlant de l'Origen i la identitat del poble.

Quin és l'origen de Sobremunt?

- Sobremunt és un nucli antic que corona un cim, diuen que des del poble sols pots anar avall o que cal **arribar-hi expressament**. De fet el seu nou mateix, ho indica. És un poble alçat, i per tant, un punt estratègic des del qual pots controlar i veure gran part del que passa al voltant.
- Les ermites són romàniques.
- Al poble, hi havia **5 molins**, un d'ells, era singular i reconegut a la regió, per fer la farina fina, per fer pa.
- Antigament, es cultivaven cereals i tubercles als camps que circumden el poble. Tot i que les terres no són molt bones pel conreu.
- Hi havia la pràctica d'**intercanviar productes amb poblacions properes**, tot i que la gran part de la producció es quedava i es consumia a Sobremunt., **autosuficiència**.
- Coincidim que els valors del poble són la tranquil·litat, la bona gent, l'entorn natural i la seva bellesa però en especial la seva **comunitat de veïns i el seu compromís amb els altres**.

Què fa especial, singular, aquest lloc?

- Al poble encara hi ha activitat ramadera i agrícola i es disposa d'**aliments de primera qualitat pel consum local**, tot i que poca. És poca, ja que hi ha moltes dificultats per sostenir aquesta activitat econòmica.
- Cal mencionar la dificultat d'accés a la terra així com a l'habitatge. Encara que hi ha diverses cases buides o en runes.
- Al poble totes es coneixen i saben on trobar l'altre, a quina hora plega o si la bici o el xerrac és de l'un o de l'altre, hi ha una **cultura interna molt arrelada**, pròpia i singular.
- Una de les pràctiques en les quals el municipi vol avançar i potenciar és la governança comunitària, és a dir, d'una **gestió més comunitària del municipi**.
- Els i les habitants que s'han incorporat a la comunitat darrerament s'han sentit molt acollides i integrades, en canvi, els i les visitants que venen a les cases de turisme rural mantenen la distància amb la població local.
- **La seva bellesa ha generat pressió turística** fins el punt que l'ajuntament ha hagut de regular la proliferació d'allotjaments turístics.

3. Reptes principals identificats relacionats amb la Riera de Sorreigs

3.1. Sant Agustí

No preocupa massa aquesta temàtica. Tot i que es reconeix la vinculació amb la regió i l'apreci a la Riera.

3.2. Sant Bartomeu del Grau

Des de Sant Bartomeu la problemàtica viscuda a la Riera de Sorreigs l'estiu del 2020 queda lluny i preocupa poc. No obstant s'hi evidencia un afecte per l'entorn natural i una **preocupació per la conservació així com per fomentar el civisme i bon comportament dels visitants.**

Per ara, es percep la problemàtica relacionada amb el bany a la Riera com un fenomen puntual que val la pena observar i tenir en compte. Un dels aspectes que més preocupa és la **pèrdua de cabal dels darrers anys i també la pèrdua de biodiversitat.**

S'expressa també, certa preocupació respecte al pla de camins i les propietats privades, i la necessitat **d'ordenar i conservar la xarxa de camins i senders pedestres.**

3.3. Sant Boi del Lluçanès

Quan parlem de les preocupacions actuals, es valora la sobre freqüentació com a quelcom puntual i no com una urgència. Tanmateix, emergeixen alguns punts relacionats:

- La velocitat excessiva dels **quads**, que és perillós.
- No hi ha respecte pel territori ni per l'entorn natural.
- **Gossos deslligats**, que generen problemes amb el bestiar.
- A vegades deixalles, música massa alta, etc.
- **Propaganda en excés** del Gorg Negre per les xarxes socials i mitjans de comunicació.
- **Falta de zones d'aparcament** clares a la zona.
- Hi ha **pocs barbs a la Riera**, i **desconeixement si és per què l'aigua està contaminada.**
- Els i les joves ja no coneixen la fauna i flora tradicional del lloc.

3.4. Santa Cecília de Voltregà

A Santa Cecília de Voltregà els preocupa...

- El **problema puntual de banyistes** en períodes de calor i aigua, tot i que no es percep com amenaça.
- **Massificació puntual** amb pícnic, brossa, neveres, música o infraestructures, com taules o para-sols.
- **Vehicles mal aparcats i autocaravanes**: especialment per la zona del pont de Tarrés, Pujolís, Plaça de les Bruixes i altres. També autocaravanes a la finca d'en Joan. Podria arribar a ser un problema de mobilitat i fins i tot, dificultar els accessos d'emergència.
- Especialment, els caps de setmana s'ha observat una **dinàmica creixent de trànsit** de motos, quads, *buggies*, altres vehicles i especialment bicicletes. Els veïns consideren que és una important via d'accés al territori que uneix la part alta del Sorreigs amb La Plana, també consideren que és un servei públic i que per ara ha de garantir-se el pas a tothom.
- **Mal estat de l'aigua**. L'aigua de la riera sovint fa pudor i no queda gaire clar si hi ha dades sobre el seu estat de salut.
- **Desconeixement** (incivisme): aparcaments, gossos deslligats, deixalles, respecte a la propietat, privada, altres, filats oberts...
- Desordre de rutes i de wikilocs. Propietat privada perd intimitat i senderista no sap on va.
- **El turisme no aporta valor**. Es comenta que el municipi no té un nucli ni uns interès turístic definit i, per tant, a part del restaurant que sempre està ple sense ni cartell, el turisme no aporta valor al territori. Sols queda un allotjament rural en actiu i tampoc hi ha comerç ni botigues. Es parla de que el municipi no es pot beneficiar de l'activitat turística, tot i que si el turisme és respectuós i no afecte a la tranquil·litat del territori no és una activitat incompatible.

3.5. Sobremunt

Sobremunt és el municipi més afectat a nivell de territori i lidera aquesta reflexió entorn de la Riera.

Creuen que la **problemàtica és incipient** i que cal prendre mesures preventives i observar com evoluciona la casuística **tenint en compte les accions i mesures de territoris propers**. Com ho són les regulacions a Merlès o Torrent de la Cabana, que poden influir en la riera del Sorreigs a mig o llarg termini.

Preocupa l'ús de pistes i camins secundaris per a vehicles de motor com ara motos i quads a tota velocitat i els **vehicles mal aparcats** poden representar problemes d'accessos o de pas especialment en cas d'extinció d'incendis, maquinària agrícola o altres.

En general agradaria que les persones visitants **respectessin el sistema de vida de la comunitat local**.

4. Propostes identificades a cada poble

4.1. Sant Agustí del Lluçanès:

A continuació, fem un recull de les propostes identificades a Sant Agustí del Lluçanès:

1. **Regular la velocitat** de la via que segueix la Riera per evitar sorolls i molèsties és un vial important.
2. **Prohibir l'aparcament dins l'espai natural** i evitar que la gent accedeixi a la riera amb neveres, taules o cadires.
3. Fer el **"decàleg pel boletaire"**.
4. **Explicar a les persones visitants com comportar-se** a les entrades de l'espai natural, fent èmfasi en:
 - Portar el gos lligat.
 - Recollir i endur-se les deixalles.
 - Tancar els vaillets.
 - Que no surtin dels camins i respectin les propietats privades.
 - Que respectin l'entorn.

4.2. Sant Bartomeu del Grau

A continuació, fem un recull de les propostes identificades a Sant Bartomeu del Grau:

1. **Fomentar el Decàleg del Lluçanès** i fer-lo més visible.
2. Fer una **ordenació de la xarxa de senders** actual.
3. **Obrir al públic en general els accessos principals** que segueixen el curs de la Riera i que connecten Sant Boi, Santa Cecília i Sant Bartomeu, però amb una limitació de velocitat.
4. **Prohibit aparcar dins l'espai natural.**
5. Desenvolupar algun tipus de projecte / acció que **vinculi els joves, la riera**, la conservació dels valors mediambientals i el col·lectiu de pescadors del poble per tal de reforçar el vincle de Sant Bartomeu del Grau amb l'espai natural.
6. Instal·lar a les entrades de l'espai natural una **cartelleria** que insti al civisme i bon comportament dels visitants amb esment a:
 - Reduir la velocitat de circulació
 - No aparcar a l'espai natural
 - Deixar els filats tancats
 - Portar les mascotes lligades
 - Endur-se les deixalles

4.3. Sant Boi del Lluçanès

A continuació, plantegem les propostes de futur que van emergir a Sant Boi, tenint també en compte el que s'ha anat parlant a la resta de pobles:

- **Crear alguns plafons informatius que demanin respecte per l'entorn natural**, aquests haurien de ser una mica animats i la proposta seria situar-ne un al Molí de l'Aumatell. En aquests plafons caldria explicar-hi les normatives actuals i algunes de noves com ara:
 - Excés de velocitat en funció dels trams (20-30 km/h).
 - Música baixa / silenci.
 - Portar als gossos lligats.
 - Respecte i tancament de filats – proposta de posar filatas d'obertura "automàtica" allà on sigui necessari / hi hagi possibilitat.
 - Regular l'accés al camí de la Font de la Prada, i fer-lo només accessible per serveis i veïns/veïnes.
- Caldria tenir una **normativa / ordenança compartida per tota la regió** que donés suport a les propostes de veïnes i veïns de la regió.
- Fer una activitat anual "**l'engegada de barbs**" o similar, una activitat feta de forma col·laborativa amb infants i joves del poble, l'escola a través del Projecte Rius i amb el grup de pescadores, pescadors del poble. L'activitat seria:
 - Engegar una colla de barbs pel riu, amb un grup de joves- infants i la gent gran del poble i pescadors, i fer un seguiment a veure què els passa aquests barbs? Si es moren l'aigua està contaminada, si no, l'aigua està bé.
 - A través d'aquesta proposta, és una forma de compartir sabers, valors naturals, del món rural i de Sant Boi.
 - En Gerard Costa mirarà l'aspecte legal de tirar endavant amb la proposta amb en Marc Ordeig.

4.4. Santa Cecília de Voltregà

A continuació, fem un recull de les propostes identificades a Santa Cecília de Voltregà:

- **Limitar o regular el pícnic dins l'espai natural** per tal d'allunyar aquesta possible problemàtica derivada, així com definir un aforament màxim als gorgs per tal de mantenir l'entorn "agradable i tranquil". Es proposa explicar aquesta regulació o "normativa" mitjançant cartelleria a les entrades de l'espai natural i observar com evoluciona la casuística.
- **Ordenança municipal.**
- **Proposta fer un pla d'ordenació d'aparcaments.** Definir una estructura i volum d'aparcaments "oficials" indicats amb cartells i deixar clar que la resta del municipi no és un aparcament. Caldria definir tota aquesta ordenació en una ordenança municipal i comunicar-ho als visitants mitjançant cartelleria d'aparcament.

- Es proposa explicar als visitants a totes les entrades de l'espai natural que és un espai natural, que cal comportar-se amb cura i que **cal mantenir una velocitat màxima** que garanteixi la seguretat de la resta d'usuaris especialment els vianants i que mantingui l'entorn tranquil. Es parla d'una limitació de velocitat de 20 km/h o 30 km/h. Per tal de fer valer aquesta norma, es parla **d'inventariar la via en el pla de camins del Consell Comarcal**.
- **Salut de l'aigua:** es proposa investigar dades existents i/o generar-ne de noves per fer un seguiment de l'estat general de salut de l'ecosistema. Projecte Rius de l'escola, molt bona feina.
- **La gent del territori educa: explica i comunica, per combatre l'incivisme.**

4.5. Sobremunt

A Sobremunt es proposa **promoure actituds respectuoses i fomentar el civisme al poble i a l'espai natural** principalment promovent bones pràctiques com:

- Circular a baixa velocitat per la pista del Sorreigs
- Col·locar cartelleria dissuassòria als camins secundaris que ara utilitzen quads i motos.
- Ordenar l'aparcament a la zona amb aparcaments habilitats
- Informar a les persones visitants mitjançant cartelleria que:
 - cal portar els gossos lligats.
 - cal deixar els filats com els han trobat.
 - cal endur-se la brossa.
 - cal respectar els residents i la propietat.
 - cal respectar el silenci i la tranquil·litat.

5. Properes Passes

El proper 24 de setembre, tindrà lloc la darrera trobada participativa, on es socialitzaran els resultats i la proposta emergent del procés participatiu!

T'hi esperem!

24 de setembre, de 2022, de 18:00h a 20:00h al Molí de Sobremunt.